

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมาก ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสื่อสาร และการคมนาคมล้วนแต่มีความก้าวหน้า สามารถตอบสนองความต้องการและเพิ่มความสะดวกสบายในชีวิตประจำวันของมนุษย์ให้ดีขึ้น แต่สิ่งที่ตามมากับความสะดวกสบายกลับมีผลเสียแอบแฝงอยู่โดยที่มนุษย์ไม่ทันรู้ตัว เพราะมองเห็นแต่ความเจริญก้าวหน้าที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียว จนกระทั่งมนุษย์เริ่มรับรู้การเปลี่ยนแปลงเมื่อธรรมชาติได้สอนบทเรียนให้ ดังเช่นภัยธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงขึ้นทุกปี อาทิ ความแห้งแล้งที่ก่อให้เกิดไฟป่า หรือน้ำท่วมที่เกิดจากพายุต่าง ๆ เป็นต้น และเมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ภัยธรรมชาติเหล่านี้มีสาเหตุมาจากเรื่องเดียวกัน คือ การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของโลกที่เพิ่มสูงขึ้น หรือภาวะโลกร้อน นั่นเอง

ภาวะโลกร้อน (Global Warming) มีสาเหตุหลักมาจากการสะสมตัวของกลุ่มก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gas) ในชั้นบรรยากาศของโลกในปริมาณที่สูงเกินสมดุลตามธรรมชาติ ส่งผลให้อุณหภูมิบนพื้นโลกโดยเฉลี่ยมีแนวโน้มสูงขึ้น อันเป็นที่มาของปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ซึ่งก๊าซเรือนกระจกส่วนใหญ่ ได้แก่ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ก๊าซมีเทน (CH₄) ก๊าซไนตรัสออกไซด์ (N₂O) และคลอโรฟลูออโรคาร์บอน (CFC) ล้วนมีที่มาจากกิจกรรมการบริโภคและพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์แทบทั้งสิ้น ซึ่งที่มาของก๊าซต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้¹

ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ส่วนหนึ่งมาจากกระบวนการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น การหายใจของคนและสัตว์ ไฟป่า แต่ส่วนใหญ่เกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการเผาไหม้เชื้อเพลิง ฟอสซิล เช่น น้ำมัน ถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ

ก๊าซมีเทน (CH₄) มาจากนาข้าว ฟาร์มปศุสัตว์ หลุมฝังกลบขยะ ระบบบำบัดน้ำเสีย การใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล และโรงงานอุตสาหกรรม

---

¹ฐิตินันท์ ศรีสถิต, โลกร้อน ทุกสิ่งที่เราทำ เปลี่ยนแปลงโลกเสมอ (กรุงเทพมหานคร: หจก.ภาพพิมพ์, 2550), 28-29.

ก๊าซไนตรัสออกไซด์ (N_2O) มาจากการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนในภาคเกษตร อุตสาหกรรมเคมี อุตสาหกรรมพลาสติก และอุตสาหกรรมไอน้ำมัน

คลอโรฟลูออโรคาร์บอน (CFC) มาจากสารเคมีที่ใช้ในกระบวนการผลิตโฟม และเป็นสารทำความเย็นในเครื่องปรับอากาศ ตู้เย็น สเปร์ย น้ำยาดับเพลิง แม้ว่าการปล่อยคลอโรฟลูออโรคาร์บอนจะลดลงจากเมื่อสิบกว่าปีก่อนประมาณร้อยละ 40 แต่สารเคมีดังกล่าวก็ยังคงตกค้างอยู่ในชั้นบรรยากาศมาจนถึงปัจจุบัน

จากพฤติกรรมการดำรงชีวิตของมนุษย์อันเป็นสาเหตุหลักของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่ชั้นบรรยากาศโลก ทำให้การที่โลกมีจำนวนของมนุษย์เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และมนุษย์มีการพัฒนาระดับคุณภาพของชีวิตให้ดีขึ้น ซึ่งการพัฒนา การปรับปรุง และการคิดค้นเทคโนโลยีต่างๆ ในเรื่องการผลิตที่มีลักษณะการผลิตเพื่อคนจำนวนมาก และต้องใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่เต็มไปด้วยเครื่องมือ อุปกรณ์ เครื่องจักรกลขนาดใหญ่ จึงเป็นเหตุให้เกิดวัฒนธรรมของเทคโนโลยี อีกทั้งเครื่องจักรกลที่ช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันนั้น จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นตัวขับเคลื่อนการทำงาน เช่น ถ่านหิน น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ประกอบกับความต้องการเพิ่มผลผลิตเป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องเพิ่มการใช้งานและจำนวนเครื่องจักรกลมากขึ้น ส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากรเพิ่มขึ้นตามไปด้วย โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริโภค นอกจากมีจำนวนเพิ่มขึ้นแล้วยังขาดความรู้ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด และขาดความตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย จึงเกิดการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น เพียงเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับตนเอง โดยปราศจากการคำนึงถึงผลกระทบต่างๆ ที่ตามมา สังเกตได้ตั้งแต่หลังยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรม ก๊าซเรือนกระจกได้เพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลทั้งจากภาคอุตสาหกรรม เทคโนโลยี การผลิตและการบริโภค และในรอบศตวรรษที่ผ่านมา กิจกรรมและพฤติกรรมที่ส่งผลเสียต่อโลก อาทิ การผลิตไฟฟ้าจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิล ทั้งถ่านหิน น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ การตัดไม้ทำลายป่าที่เป็นแหล่งเก็บกักก๊าซชั้นดี รวมถึงการเผาไร่เผาป่า การทิ้งและกำจัดขยะอย่างไม่ถูกวิธี การใช้เชื้อเพลิงและไฟฟ้าทั้งในภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การขนส่งและการคมนาคม รวมทั้งวิถีการใช้ชีวิตของผู้คนในเมือง มนุษย์ได้ปล่อยก๊าซต่างๆ โดยเฉพาะก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ขึ้นสู่ชั้นบรรยากาศ ซึ่งก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เป็นก๊าซที่ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศโลกมากที่สุดด้วยสัดส่วนถึงร้อยละ 80 ของก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดจนทำให้ชั้นบรรยากาศหนาตัวขึ้น จากข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการตรวจวัดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศ พบว่าในยุคก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ มีจำนวน 280 ส่วนในล้านส่วน (PPM) แต่ในปี ค.ศ. 2005 เพิ่มขึ้นเป็น 381

ส่วนในล้านส่วน (PPM)² ซึ่งถือว่ามีปริมาณเพิ่มขึ้นสูงมากอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ เป็นการเพิ่มปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่มีส่วนในการทำลายชั้นบรรยากาศโลกอย่างแท้จริง

นอกจากนี้จากรายงานฉบับที่ 4 ของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Intergovernmental Panel on Climate Change: IPCC) ยืนยันแน่ชัดว่า การเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศโลกร้อนขึ้น มีสาเหตุมาจากภาวะเรือนกระจก (Green House Effect) ที่เป็นผลจากการกระทำของมนุษย์ ซึ่งผลกระทบที่ตามมาก็คือ เรื่องสภาวะแวดล้อม และระบบนิเวศ ที่เปลี่ยนแปลงไปในทางลบจนกระทั่งเกิดสภาวะแวดล้อมที่เป็นภาวะโลกร้อน และกลายเป็นปัญหาของมนุษย์ในที่สุด

สำหรับในประเทศไทย ข้าวถือเป็นอาหารหลักของคนไทย และประเทศไทยยังเป็นผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ที่สุดรายหนึ่งของโลก โดยมีข้อเท็จจริงที่กล่าวว่าสัดส่วนการปล่อยก๊าซมีเทนในภาคการเกษตรของไทยเกินกึ่งหนึ่งมาจากการปลูกข้าว³ แม้ว่าข้าวจะไม่ใช่สาเหตุหลัก แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งเพื่อความอยู่รอดของคนที่ทำให้โลกร้อนขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและความต้องการอุปโภคบริโภคของประชาชนที่เพิ่มมากขึ้น จึงมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นสิ่งสำคัญในการช่วยรักษาสมดุลให้กับชั้นบรรยากาศโลกไปเป็นจำนวนมาก ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติหมดไปอย่างรวดเร็ว อาทิ การขยายพื้นที่ทำการเกษตรเข้าไปในเขตพื้นที่ป่าไม้ การทำการเกษตรโดยขาดการอนุรักษ์ทำให้ดินสูญเสียความสมบูรณ์ ทรัพยากรป่าไม้เสื่อมโทรม ทำให้พื้นที่ป่าไม้ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของประเทศลดลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม อาทิ การเร่งผลิตอาหารแบบระบบอุตสาหกรรม นอกจากจะเป็นการเปลี่ยนพื้นที่ป่าไม้เป็นพื้นที่เพาะปลูก และฟาร์มปศุสัตว์แล้ว การผลิตที่ต้องผ่านกรรมวิธีหลากหลายขั้นตอนก็เป็นการเผาผลาญพลังงานเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้การบริโภคสินค้าชนิดต่าง ๆ เกินความจำเป็น เป็นการกระตุ้นการผลิตให้มากขึ้น ทำให้ใช้พลังงานต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น และมีการขนส่งมากขึ้นตามไปด้วย และสำหรับในชุมชนเมืองก็เกิดปัญหามลพิษ และคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม จากสิ่งอำนวยความสะดวกนานับประการ อาทิ การใช้ถุงพลาสติกในการจับจ่ายซื้อ

---

²Al Gore, An Inconvenient Truth: The planetary Emergency of Global Warming and What We Can Do About It (New York: Rodale, 2006), p. 37

³เสมอชน ธนพัธ, “นาข้าวไทยก่อโลกร้อนความจริงที่ปิดเปลือก,” โลกสีเขียว 94 (กันยายน – ตุลาคม 2550):9.

ของการบริโภคสินค้าอย่างฟุ่มเฟือย การติดตั้งเครื่องปรับอากาศ หรือการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้นอกจากจะทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมแล้ว ยังส่งผลต่อการเพิ่มของปริมาณก๊าซเรือนกระจก และเมื่อกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายพลังงานหนึ่งที่ถูกใช้ไปอย่างฟุ่มเฟือยโดยที่คนส่วนใหญ่ไม่ได้นึกถึง และถือว่าเป็นอีกปัจจัยสำคัญในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่ชั้นบรรยากาศ ก็คือการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างมหาศาล

จากข้อมูลของ สิรินทรเทพ เต่าประยูร ประธานสายสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย ร่วมด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม (JGSEE)⁴ พบว่า ในประเทศไทยมี 3 ภาคหลัก ๆ ที่ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สู่ชั้นบรรยากาศ คือ ภาคการผลิตไฟฟ้า ร้อยละ 43 ภาคการขนส่ง ร้อยละ 32 และภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 25 และจากรายงานการใช้ไฟฟ้าประจำปี 2549 ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยรายงานว่า⁵ เราใช้พลังงานไฟฟ้าในภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด คือ รวมทั้งสิ้น 59,315 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2548 ร้อยละ 4.3 เป็นสัดส่วนร้อยละ 46.4 ของการใช้พลังงานไฟฟ้าทั้งประเทศ ในส่วนของภาคธุรกิจ มีการใช้พลังงานไฟฟ้ารวมทั้งสิ้น 40,535 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง เพิ่มขึ้นจากปี 2548 ร้อยละ 7.1 และเป็นสัดส่วนร้อยละ 31.7 ของการใช้พลังงานไฟฟ้าทั้งประเทศ ภาคที่อยู่อาศัย มีการใช้พลังงานไฟฟ้ารวมทั้งสิ้น 27,005 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง เพิ่มขึ้นจากปี 2548 ร้อยละ 5.4 และเป็นสัดส่วนร้อยละ 21.1 ของการใช้พลังงานไฟฟ้าทั้งประเทศ และภาคเกษตรกรรม มีการใช้พลังงานไฟฟ้ารวมทั้งสิ้น 240 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง ลดลงจากปี 2548 ร้อยละ 2.0 และเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.2 ของการใช้พลังงานไฟฟ้าทั้งประเทศ รวมทุกภาคส่วนมีการใช้พลังงานไฟฟ้ารวมทั้งสิ้น 127,811 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง เพิ่มขึ้นจากปี 2548 ร้อยละ 5.4 ซึ่งพลังงานไฟฟ้าที่ใช้กันส่วนใหญ่ผลิตจากเชื้อเพลิงฟอสซิล อย่างก๊าซธรรมชาติ ถ่านหินและลิกไนต์ น้ำมันเตา น้ำมันดีเซล และเชื้อเพลิงอื่น ๆ ดังนั้นการผลิตไฟฟ้าจึงเป็นกิจกรรมที่ปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ และก๊าซเรือนกระจกอื่น ๆ สู่ชั้นบรรยากาศ เพราะฉะนั้นยังมีการใช้ปริมาณไฟฟ้ามากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งมีส่วนในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่ชั้นบรรยากาศมากขึ้นเท่านั้น จากรายงานประจำปี 2549 จะเห็นว่าเรามีการใช้พลังงานไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้นในเกือบทุกภาคส่วน แสดงว่าเราทุกคนกำลังมีส่วนในการทำให้โลกใบนี้ร้อนขึ้น และจากการที่กรุงเทพมหานครมีการรณรงค์

⁴“สฎีปแนวหน้า ร้อน...ร้อน...ร้อน!!! “ภาวะโลกร้อน” ในช่วง 10 ปี (2549),”

<<http://www.naewna.com>>, 20 กุมภาพันธ์ 2551.

⁵“สถานการณ์ไฟฟ้าของประเทศไทย ปี 2549,” <<http://www.dede.go.th>>, 18 สิงหาคม 2551.

เพื่อลดภาวะโลกร้อนด้วยการปิดไฟที่ไม่จำเป็นดวงละ 15 นาที เวลา 19.00 น. ในวันที่ 9 พฤษภาคม 2550 ระบุว่าหากเราช่วยกันปิดไฟตามช่วงเวลาดังกล่าว สามารถลดการใช้ไฟฟ้าลง 0.009 หน่วย ลดภาวะเรือนกระจกลง 0.0048 ตัน หากปิดไฟพร้อม ๆ กัน 1 แสนดวง จะลดการใช้พลังงานลงทันทีถึง 9 พันหน่วย⁶ ยิ่งแสดงให้เห็นว่าทุกคนสามารถช่วยกันลดภาวะโลกร้อนได้ อย่างน้อยที่สุดก็ด้วยการประหยัดไฟ

แม้ว่าประเทศไทยจะไม่ใช่อันดับต้นๆ ในการเพิ่มปริมาณก๊าซเรือนกระจก เพราะมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นอันดับที่ 31 ของโลก คิดเป็นร้อยละ 0.75 ของปริมาณการปล่อยทั้งโลก แต่ผลกระทบที่ได้รับไม่น้อยเลย เนื่องจากอุณหภูมิของไทยสูงขึ้นประมาณ 1 องศาเซลเซียสในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา จำนวนวันมีฝนตกลง จำนวนวันมีอากาศร้อนในช่วงฤดูร้อนเพิ่มมากขึ้น เกิดพายุรุนแรง สภาพอากาศแปรปรวน เกิดน้ำท่วม แผ่นดินถล่มบ่อยครั้ง ชายฝั่งทะเลถูกกัดเซาะ และทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น พบว่าการกัดเซาะชายฝั่งบริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยาอยู่ในอัตรา 10-25 เมตรต่อปี และการเพิ่มของอุณหภูมิ น้ำทะเลก่อให้เกิดปะการังฟอกขาว (Coral Bleaching) บริเวณอ่าวไทยแถบจังหวัดชลบุรีจนถึงตราด ชุมพร สุราษฎร์ธานี เกิดโรคระบาดชนิดที่ไม่เกิดมานานแล้ว เช่น ไข้เลือดออก มาลาเรีย ไข้สมองอักเสบ⁷ ดังนั้นคนไทยทุกคนจึงควรรับรู้เรื่องราวปัญหาภาวะโลกร้อน และตระหนักถึงพลังของตนเองในการสร้างการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหากทุกคนมีความเข้าใจถึงความเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งซึ่งระหว่างสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ และช่วยกันเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรบริโภค ทุกคนจะเป็นส่วนหนึ่งในรักษาประเทศ และโลกของเราเอาไว้

สิ่งสำคัญที่สุดคือ ทุกประเทศเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงของโลกใบนี้มาโดยตลอด จึงปลูกฝังความรู้ที่เกี่ยวกับเรื่องโลก ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีเนื้อหาครอบคลุมถึงปรากฏการณ์เรือนกระจก และภาวะโลกร้อน ผ่านบทเรียนในหลักสูตรการศึกษาอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และยิ่งในขณะนี้มีการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงปัญหา และรณรงค์ให้หยุดปัญหาภาวะโลกร้อนที่ต้นเหตุของปัญหา นั่นคือ คน ผ่านสื่อต่าง ๆ มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งการให้ความรู้ และทำให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา เพื่อให้ทุกคนได้ร่วมมือกันแก้ไข อาทิเช่น การรายงานข่าวสารเกี่ยวกับภัยพิบัติต่าง ๆ ที่มีสาเหตุมาจากวิกฤต

⁶“กทม.รณรงค์ลดภาวะโลกร้อน ชวนปิดไฟ 15 นาที 9 พ.ค.”

<<http://www.bangkokbiznews.com>>, 29 กันยายน 2550.

⁷สากล ลีนะกุล, “หยุดโลกร้อนด้วยชีวิตพอเพียง,” เส้นทางสีเขียว 21

(กันยายน – ธันวาคม 2550):8-9.

สภาพอากาศ อดีตรองประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา อัลกอร์ ได้ใช้ภาพยนตร์เรื่อง An Inconvenient Truth : A Global Warning เป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความตระหนัก เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อน หรือการจัดคอนเสิร์ต Live Earth : The Concerts for A Climate in Crisis ภายใต้รหัส 7.7.07 ในวันที่ 7 เดือน 7 ปี 2007 ที่จัดขึ้นเกือบพร้อมกัน 7 ทวีป 8 เมืองใหญ่ ได้แก่ New York, London, Johannesburg, Rio de Janeiro, Shanghai, Tokyo, Sydney และ Hamburg โดยศิลปินกว่า 100 วง นอกจากนี้ ในการประชุมสุดยอดของโลกครั้งที่ 3 ที่นครเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น ได้เกิด “พิธีสารเกียวโต” (Kyoto Protocol) หรือสนธิสัญญาเกียวโต ซึ่งเป็นพิธีสารที่มีเป้าหมายเพื่อการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของโลก และล่าสุดนี้การประชุมสมัชชาประเทศภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของสหประชาชาติ (United Nations Framework Convention on Climate Change : UNFCCC) ที่บาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ระหว่างวันที่ 3-15 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ได้เกิดข้อตกลง “แผนปฏิบัติการบาหลี” (Bali Roadmap) เพื่อทำความเข้าใจที่จะเปิดการเจรจากำหนดพันธกรณีของแต่ละประเทศที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2552 ก่อนพิธีสารเกียวโตซึ่งกำหนดจะหมดอายุบังคับใช้ลงในปี พ.ศ. 2555

สำหรับในประเทศไทย ได้มีการให้ความรู้กับเยาวชน โดยผ่านหลักสูตรการศึกษา เช่นเดียวกันกับประเทศอื่น ๆ นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลข่าวสาร และการสร้างความตระหนักรู้ผ่านสื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ สื่อประชาสัมพันธ์ อินเทอร์เน็ตและโครงการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น จากหลายปีที่ผ่านมามีเห็นได้ชัด อาทิ การเสนอข่าวสารที่มีผลกระทบจากภาวะโลกร้อน การใช้นักแสดงเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์ การผลิตรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน การจัดนิทรรศการ การจำหน่ายหนังสือเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน หรือการจัดโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ และเอกชน อาทิ กิจกรรมรณรงค์ปิดไฟ 1 ชั่วโมง เพื่อลดโลกร้อน 60 Earth Hour โครงการหยุด! เพิ่มความร้อนใส่กรุงเทพฯ คอนเสิร์ตโลกร้อน:คนละลาย โครงการลดโลกร้อน...ด้วยวิถีพอเพียง การรณรงค์ให้ใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก เป็นต้น จึงสามารถกล่าวได้ว่า ทุกคนกำลังเผชิญกับภาวะโลกร้อนที่สามารถรับรู้ได้แล้ว และขณะนี้มาถึงในระดับที่ทุกคนต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพราะปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมนั้น เป็นปัญหาของจริงที่ไม่เปลี่ยนแปลงเพียงเพราะความรู้ ความเข้าใจ หรือทัศนคติ หากจะต้องลงมือทำอย่างจริงจังเท่านั้น⁸

---

⁸ กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, สื่อสารเพื่อโลกสวย: บทเรียนจากการสื่อสารเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เซเวน ฟรินดิง กรู๊ป จำกัด, 2549), น. 22.

ด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่จะศึกษาว่า “คน” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเขตที่มีอัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงถึงร้อยละ 40 ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั่วประเทศ⁹ มีการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนหรือไม่ มีความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติต่อปัญหาภาวะโลกร้อนอย่างไร และมีส่วนร่วมในการช่วยแก้ไขปัญหาหรือไม่ อย่างไร เพื่อให้สามารถนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ไปรณรงค์ให้เกิดความร่วมมือจากประชาชนในการแก้ไขปัญหภาวะโลกร้อนอย่างต่อเนื่อง มิใช่เป็นเพียงกระแสนิยม

ปัญหานำวิจัย

1. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อนมากน้อยเพียงใด และได้รับข้อมูลในลักษณะใดเป็นส่วนใหญ่
2. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อนมากน้อยเพียงใด
3. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อนอย่างไร
4. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหภาวะโลกร้อนมากน้อยเพียงใด
5. มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหภาวะโลกร้อน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหภาวะโลกร้อนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

---

⁹“กฟผ. พร้อมนำหลอดตะเกียบช่วยกทม. ลดโลกร้อน หลังลงนามปฏิญญาฯ.”

5. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อนที่แตกต่างกัน
2. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อนที่แตกต่างกัน
3. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อนที่แตกต่างกัน
4. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อนที่แตกต่างกัน
5. การเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อน
6. การเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อน
7. การเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อน
8. ความรู้ความเข้าใจมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อน
9. ความรู้ความเข้าใจมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อน
10. ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อน

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการวัดผลโดยใช้การสำรวจครั้งเดียว (One-Shot Case Study) ศึกษาถึงการเปิดรับสื่อ ความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อนของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ช่วงการเก็บข้อมูลคือ ระหว่างเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน 2551 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 400 คน

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

ภาวะโลกร้อน (Global Warming) หมายถึง ภาวะที่อุณหภูมิโดยเฉลี่ยของโลกสูงขึ้น อันเนื่องมาจากกิจกรรมประจำวัน และพฤติกรรมการใช้ชีวิตของมนุษย์ที่เป็นต้นเหตุปล่อยก๊าซเรือนกระจกขึ้นสู่ชั้นบรรยากาศในปริมาณมหาศาล

การเปิดรับสื่อ หมายถึง การเปิดรับสื่อที่มีข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อน ทั้งจาก สื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่อใหม่ โดยจะพิจารณาจากความถี่ และระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ

ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการจดจำ และระลึกได้ การรู้และเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องราวข้อเท็จจริงของปัญหาภาวะโลกร้อน และวิธีการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง โดยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง ซึ่งแบ่งระดับความรู้ความเข้าใจออกเป็น 3 ระดับ ตามจำนวนข้อที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูก คือ มีความรู้ความเข้าใจในระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ

ทัศนคติ หมายถึง ความคิด ความรู้สึกของแต่ละบุคคล ที่แสดงออกมาทั้งในแง่บวก และแง่ลบต่อปัญหาภาวะโลกร้อน และการแก้ไขปัญหา โดยแบ่งระดับทัศนคติออกเป็น 5 ระดับ ตามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อน คือ ระดับเห็นด้วยมากที่สุด ระดับเห็นด้วยมาก ระดับเห็นด้วยปานกลาง ระดับเห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

การมีส่วนร่วม หมายถึง ระดับ และรูปแบบการให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อน โดยรูปแบบอาจจะเป็นการเข้าร่วมกิจกรรม เข้าร่วมประชุมสัมมนา การลดพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุของภาวะโลกร้อน การเฝ้าติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อันมีผลมาจากภาวะโลกร้อน ฯลฯ ซึ่งผู้ทำวิจัยแบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 6 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับค่อนข้างน้อย ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงการเปิดรับสื่อ ความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาข้อมูลข่าวสารที่ต้องการเผยแพร่ และวิธีการนำเสนอเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติและเกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อนมากที่สุด

2. เพื่อทราบถึงการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการชี้วัดระดับความร่วมมือที่มีอยู่ในขณะนี้ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

3. เพื่อทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร และนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด